

**Türkmenistanyň Adalat ministrliги tarapyndan 2016-njy ýylyň 9-njy
fewralynda 954 san bilen döwlet belligine alnan**

YLALAŞYLDY

**Türkmenistanyň Saglygy goraýyş
we derman senagaty ministri**
_____ **N. K. Amanpesow**
«10» dekabr 2015 ý.

**Türkmenistanyň Zähmet we ilaty
durmuş taýdan goramak ministriniň**
2016-njy ýylyň «19» ýanwaryndaky
çykaran «13-Ö» belgili buýrugy bilen
TASSYKLANYLDY

YLALAŞYLDY

**Türkmenistanyň Kärdeşler
arkalaşyklarynyň**
Milli merkeziniň başlygy
_____ **G. B. Baýramowa**
«21» dekabr 2015 ý.

**Zyýanly we (ýa-da) howply (aýratyn zyýanly we (ýa-da) aýratyn howply)
zähmet şertleri bolan işlerde işleýän işgärleri süýt ýa-da deň derejeli beýleki
azyk önümleri bilen mugt üpjün etmegiň kadalary we şertleri**

I. Umumy düzgünler

1. Şu Zyýanly we (ýa-da) howply (aýratyn zyýanly we (ýa-da) aýratyn howply) zähmet şertleri (mundan beýläk – zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri) bolan işlerde işleýän işgärleri süýt ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri bilen mugt üpjün etmegiň kadalary we şertleri (mundan beýläk – Kadalar) Türkmenistanyň Zähmet kodeksiniň 189-njy maddasyny ýerine ýetirmek maksady bilen işlenip taýýarlanylady hem-de işiň (çalşygyň) dowamynda zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri bolan işlerde işleýän işgärleri süýt ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri bilen mugt üpjün etmegiň (mundan beýläk – mugt bermek) kadalaryny we şertlerini düzgünleşdirýär.

2. Şu Kadalar guramaçylyk – hukuk we eýeçiligiň görnüşlerine garamazdan kärhanalar, edaralar we guramalar, şeýle hem hakyna tutma zähmeti ulanýan we işgär bilen zähmet gatnaşyklaryna girýän şahsy taraplar (mundan beýläk – iş beriji) üçin hökmanydyr.

3. Şu Kadalaryň maksatlary üçin “süýt” diýen adalgasy çig süýtdeň we (ýa-da) süýt önümlerinden öndürilen we onuň düzüm böleklerini düzgünleşdirmek maksady bilen ýylylyk arkaly işlenen ýa-da başga görnüşde işlenilmäge degişli bolan süýt, içilýän süýt diýip düşünilýär.

4. İşgärlere süýt ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri, şu Kadalaryň goşundysyna laýyklykda getirilen zyýanly önümçilik ýagdaýlaryň sanawy (mundan beýläk – Sanaw) bilen göz önünde tutulan himiki, biologiki we fiziki ýagdaýlary bilen iş ornunda şertlendirilýän zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri bolan işlerde hakyky işlän günleri üçin mugt berilýär.

5. Süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriniň berlişi we

peýdalanylyşy, Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde tassyklan sanitariýa – gigiýena talaplaryna laýyklykda ýörite enjamlaşdyrylan naharhanalarda ýa-da naharlanmak üçin niýetlenen beýleki jaýlarda amala aşyrylýar.

II. Süýdi ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri mugt bermegiň kadalary we şertleri

6. Işiň (çalşygyň) dowamlylygyna garamazdan, bir iş günü (çalşykly iş) üçin mugt berilýän süýdüň kadasy 0,5 litrden ybarat.

Eger zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertlerinde iş wagty işiň (çalşygyň) bellenen dowamlylygyndan az bolsa, onda süýt, beýan edilen şertlerde gündelik işiň (çalşygyň) ýarysyndan az bolmadyk dowamlylykda ýerine ýetirilen iş üçin berilýär.

7. Sanaw bilen göz önünde tutulan reňkli metallaryň organiki däl birleşmeleri (alýuminiý, kalsiý we magniý birleşmelerinden başgalary) bilen galtaşýan işgärlere süýtden başga-da düzüminde 2 gramm möçberde pektin bilen baýlaşdyrylan azyk önümleri goşmaça berilýär: alkogolsyz içgiler, želeler, jemler, marmeladlar, miweleriň we (ýa-da) gök önümleriň şirelerinden ýasalan önümler we konserwalary (düzüminde pektiniň takyk möçberi öndüriji tarapyndan görkezilýär).

Şu önümleri, tebigy miweleriň we (ýa-da) gök önümleriň ýumşak şireleri bilen 300 millilitr möçberde çalyşmaga rugsat berilýär.

Sanaw bilen göz önünde tutulan reňkli metallaryň organiki däl birleşmeleri (alýuminiý, kalsiý we magniý birleşmelerinden başgalary) bilen hemişe galtaşylanda, süýdüň ýerine turşumtyk süýt önümleri ýa-da zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertlerinde berhiz iýmitlenmek üçin (bejeriş we öňüni alyş) önümleri berilýär.

Pektin bilen baýlaşdyrylan azyk önümleri, alkogolsyz içgileri, želeleri, jemleri, marmeladlary, miweleriň we (ýa-da) gök önümleriň şirelerinden ýasalan önümleri we konserwalary iş gününüň başynda, turşumtyk süýt önümleri – iş gününüň dowamynda berlişini guramak hökmanydyr.

8. Antibiotikleri öndürýän ýa-da gaýtadan işleýän işgärlere süýdüň ýerine probiotikler bilen baýlaşdyrylan turşumtyk süýt önümleri (bifidobakteriýalar, süýt turşy bakteriýalar) ýa-da bütewi süýdüň esasynda öndürilen kolibakterin berilýär.

9. Süýdi gaýmak, mesge ýag ýa-da beýleki önümler bilen çalyşmaga (ýöne, işgärlere süýdüň ýerine deň derejeli azyk önümlerini mugt bermegiň kadalary bilen göz önünde tutulan deň derejelilerden başga), şeýle-de süýdi ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümlerini bir ýa-da birnäçe iş gününüň (çalşygyň) önünden hem-de bolup geçen iş günleri (çalşyklary) üçin bermäge ýol berilmeýär.

Işgärlere süýdüň ýerine gündelik işiň ýa-da çalşygyň dowamynda deň derejeli azyk önümlerini mugt bermegiň kadalary şu aşakdakylardan ybarat:

a) turşumtyk süýdüň suwuk önümleri, şol sanda baýlaşdyrylan, düzüminde ýaglylygy 3,5 göterime çenli bolan (dürli hildäki gatyk, goýy gatyk, asidofilin, rýažinka), düzüminde ýaglylygy 2,5 göterime çenli bolan ýogurtlar –

500 gramm;

b) ýaglylygy 9 göterimden artyk bolmadyk dorog – 100 gramm;
ç) ýaglylygy 24 göterimden artyk bolmadyk peýnir – 60 gramm;
d) zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertlerinde berhiz iýmitlenmek üçin (bejeriş we öňüni alyş) önümleri – olary ulanmaga rugsat berýän netijenamalarda kesgitlenilýär.

10. Süýdi, işgärleriň razylygy we kárdeşler arkalaşygynyň ýa-da işgärleriň beýleki wekilçilikli guramasynyň pikirini hasaba alyp deň derejeli azyk önümleri bilen çalyşmaga rugsat berilýär.

11. Süýdi, zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri bolan işlerde berhiz iýmitlenmek üçin (bejeriş we öňüni alyş) önümleri bilen çalyşmak, olary ulanmak barada bellenen tertipde iýmit önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek babatda döwlet gözegçiligini we barlagyny amala aşyrýan edaralaryň rugsat berýän netijenamasy boýunça amala aşyrylýar.

12. Süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriň ýerini öwezini dolma tölegleri bilen çalyşmaga ýol berilmeýär.

13. Zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri zerarly bejeriş – öňüni alyş önümlerini mugt alýan işgärlere, süýt ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri berilmeýär.

14. İş orunlarynyň hünär synagynyň netijeleri bilen tassyklan zähmetiň howpsuz (ýol bererlik) şertleri bilen üpjün edilen ýagdaýda, iş beriji kárdeşler arkalaşygynyň ýa-da işgärleriň beýleki wekilçilikli guramasynyň pikirini hasaba almak bilen, süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriniň mugt berlişini bes etmek hakynda çözüdi kabul edýär.

Iş berijiniň, işgärlere süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriniň mugt berlişini bes etmek hakynda çözüdi şu aşakdakylar bilen esaslandyrylýar:

a) iş orunlarynda Sanaw bilen göz önünde tutulan zyýanly önümçilik ýagdaýlaryň ýoklugyny tassyklaýan zähmet şertleri boýunça iş orunlarynyň hünär synagynyň netijeleriniň barlygy;

b) zähmet şertleri boýunça iş orunlarynyň hünär synaglarynyň netijeleri boýunça Sanaw bilen göz önünde tutulan zyýanly önümçilik ýagdaýlary ýüze çykarylmadyk iş orunlarda işgärlere süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriniň mugt berlişini bes etmek hakynda zähmeti goramagyň talaplarynyň berjaý edilşine döwlet gözegçiligini we barlagyny amala aşyrýan edaranyň, kárdeşler arkalaşygynyň ýa-da işgärleriň beýleki wekilçilikli guramasynyň (olaryň iş berijide bolan ýagdaýynda) razylygy.

Iş berijide zähmet şertleri boýunça iş orunlarynyň hünär synaglarynyň netijeleri barada maglumatlaryň bolmazlygy ýa-da onuň, ýokarda beýan edilen talaplary ýerine ýetirmedik ýagdaýynda, süýdi ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümlerini mugt bermegiň tertibi saklanyp galýar.

III. Jemleýji düzgünler

15. Zyýanly we (ýa-da) howply zähmet şertleri bolan işlerde işleýän işgärlere süýdi ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleri mugt bermek bilen bagly

çykdaýylar iş berijiniň serişdeleriniň hasabyna amala aşyrylýar.

16. Süýdüň ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümlerini mugt bermek bilen bagly beýleki meseleler, köpçülikleýin şertnamanyň (ylalaşygyň) düzgünlerini nazara almak bilen iş beriji tarapyndan özbaşdak çözülýär.

17. Işgärlere süýt ýa-da deň derejeli beýleki azyk önümleriniň mugt berlişini üpjün etmek hem-de olaryň berlişiniň şu Kadalaryny berjaý etmek jogapkärçiligi iş berijiniň üstüne ýüklenilýär.